

drament, engendrant, engendratiu, engendre, engencerant, gènere, gendre, gènere, genre, genèric, congènere, gènera, generè, ginè, ginea, llinèa, general, generalitat, generala, generalat, generalíssim, generalitzar, generalització, generalitzable, generalitzador, generalificar, 5 *generar, generació, gernació, generacional, generatiu, generatriu, generador, generable, generabilitat, regenerar, regeneració, regeneratiu, regenerable, degenerar, degeneració, degenerat, degenerador, degeneratiu, degenerescent, degenerescència, generós, generositat, genitiu, genital, genitília, genitari, genitori, genitor, genitura, progenitor, progenitura, progènie, progènet, congènit, ingènuit, unigènit, primogènit, primogenitura, primigeni, indígena, indigenisme, ingenu, ingenuïtat, ingènuament, gènesi, genètic, genètica, genesiàc, genèsic, agenèsia, agenèsic, monogènesi, monogenètic, monogènia, monogènic, monogenisme, monogenista, poligènesi, poligenètic, poligenisme, poligenista, hipogènic, endogen, exogen, gònade, gònada, gamo-, gamopètal, gamosèpal, àgam, agàmia, agàmic, gamofille, gamogastre, gamogènesi, gonorrea, gonorreic.*

Genealogia, genealògic, genealogista, gearca, V. gent Ginebre, V. ginebre Genegar, geneguissera, V. esllenegar

GENER, del ll. vg. JENUARIUS, ll. clàssic JANUARIUS, id. □ 1.ª doc.: *giner*, 1270; *janer*, Muntaner

«Lo primer dia de *giner*», Capmany (*Memòries* II, 36); «el mes de *giner*», doc. de Camarasa de 1295 30 (CaCandi, *MiscHistCat.* II, 86) i en un de Tortosa de la segona meitat del mateix segle (BABL VII, 38); «ell entrà en França e l *janer*», Muntaner, cap. 37; i també es troba per aquest temps la grafia correcta *gener*. Popularment avui predomina *giner* en els dialectes occidentals, *gener* en els altres: *žině* a Tor de V. Ferrera, *žině* a Farrera, *žině* a Rialb de N. (1932, 33, 59), *žině* a les Borges d'U. (BDLC VI, 50), *giner* en el P. Val. (Renat, «El Camí», 14-iv-34); tanmateix *ženě* a les altes vall de Cardós i V. Ferrera (Tavascan, Àreu, 1933-4); seguia *čině* per l'Alt Aragó, i encara s'hi conserva en la dita proverbial «pa San Anton de *čině* alarga una hora el *tračině*»: cap al 20 de gener el dia ja té una hora més (entre l'alba i el capvespre, i els traguers, gent que es lleva dejorn, ja caminen una hora diària de més): a la Vall de Gistau ho diuen així, i més a ponent amb les formes *činěro* i *tračiněro*; però avui, fora d'aquesta dita (que he sentit viva fins cap a Campfranc, 1965-66), ja diuen pertot *enero*.

En lloc de JANUARIUS es documenta JENUARIUS en nombroses inscripcions llatines (Schuchardt, *Vokalismus d. Vg.-Lat.* II, 468; M-Lübke, *Einl.*, § 119; *Litbl.* XXXVII, 68), i d'aquí provenen l'it. *gennaio*, fr. *janvier*, logud. *bennardzu*, oc. *genier*, *genovier*, gc. *ge(r)*, cast. *enero*, mossàr. *jenair* (Abencuzman) i el català, i fins probablement el port. *janeyro* (a través d'una variant amb N duplicada ja en ll. vg. JENUARIU, amb dissimilació vocàlica).

Gènere, generable, generació, generador, general, 60

generalíssim, generalitat, generalitzar, generar, generatiu, gènere, generè, genèric, generós, generositat, gènesi, genèsic, V. gendre Genesta, genestada, genestra, V. ginesta

GENET significava de primer 'soldat de cavall que combatia amb llança i darga portant arrossades les cames, amb estreps curts', i prové de l'àr. vg. *zenēti* (àr. *zanāti*) 'individu de Zeneta', tribu bereber famosa per la seva cavalleria lleugera, que va acudir en defensa del reialme de Granada en el S. XIII. □ 1.ª doc.: 1277 com a nom dels guerrers moros; 'el qui va muntat a cavall', 1304.

Entenc que deu figurar en la forma *janets* en el doc. de 1277 que Mtz. Ferrando registra castellanitzant-ho així: «en vista de las incursiones de los moros *janetos* y de la actitud de los sarracenos de Montesa, que no permitan la extracción de caballos ni rocines ---» (*Catálogo de los docs. de Valencia* del A. C. A. II, reg. 39, f° 201v); *genets* en un doc. de data semblant i amb aquest significat, BABL III, 337, cito amb context a SALVAR. En les Grans Cròniques es parla, sovint i llarg, de l'entrada dels Genets a Espanya; particularment en passatges de la de Jaume I que es poden veure en el DCEC i en *AlcM*, i encara en d'altres: «Quan fom en Oriola a ora del sol post, veeren del castell d'Oriola pols de companyes que venien d'Alfama ves Múrcia: e venc lo brugit en la vila que ls *genets* se n entraven en Múrcia ab lo conluyt ---» (*Jaume I*, § 431, Ag. 438.14, cf. Casac.; també 438.19, 439.19 etc.); en el sentit modern Jaume I no empra més que *cavallers* (439.24, 27 i passim).

Però aviat apareix parlant de cristians: aplicat llavors a soldats muntats (*genetz*, a. 1304, Finke, *Acta Ar.* III, 124), segurament sempre de cavalleria lleugera, i armats en la forma alhuida: «dos prehidadors e exiren del castel e anaren al camp per levar lo cors d'u<n> cavaler --- e foren preses per los nostres *genets* e amenats al senyor infant», a. 1324 (Finke III, 452).

Aplicat també des d'antic a una mena de cavall com el que ensinistraven els Zenets, armat a la lleugera: «si de somera / mama la let, / lo chic potret / may porà ser / cavall lauger / ni bon *ginet*», JRoig (*Spill*, 9107); «ab l'hom discret / temps no hi perdí: / d'ell aprenquí, / de ben servir, / armes seguir / --- / de tots falcons / y de sparver, / *ginet*, co<s>ser, / de ceterria, / menescalía, / sonar, ballar: / fins a tallar / ell me'n mostrà!» (*Spill*, 990, que Chabàs no sembla entendre bé, vista la puntuació que voldria posar-hi); «los de cavall del dit capità eren cent cavalls encobertats e cent *genets*», doc. del S. xv o c. 1500 (Comes, *Lib. de coses ass.*, 304); «cavall *ginet*: equus gymmites vel gymnicus», OPou (*ThPu.*, 35). Com es veu, una forma *ginet* va usar-se també en català, però entre nosaltres va imposar-se ja des d'antic la forma amb *e* i no fóra just transigir ara amb l'altra (a la qual pogué contribuir la falsa etimologia grega *gymnós* 'nu, sense vestit').

Veg. més detalls en el DCEC (JINETE). És sa-